

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av statstjänstemannalagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av statstjänstemannalagen (RP 149/2018 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Anna Gau, finansministeriet
- förhandlingsdirektör Harri Siren, Löntagarorganisationen Pardia rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Riksdagens justitieombudsmans kansli
- justitiekanslersämbetet
- inrikesministeriet
- Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf
- professor Olli Mäenpää.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att statstjänstemannalagen ändras. Till lagen fogas en ny paragraf med bestämmelser om statens tjänstemannaetiska delegation, som finns i samband med finansministeriet. Delegationens uppgift är enligt förslaget att behandla ärenden som gäller tjänstemannaetik och på begäran av statens ämbetsverk yttra sig i tjänstemannaetiska frågor.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2019.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Genom den föreslagna lagen får statstjänstemannalagen (750/1994) en ny 68 § om statens tjänstemannaetiska delegation. Statens tjänstemannaetiska delegation har sedan 2014 funnits i anslutning till finansministeriet. Delegationen tillsattes av samma ministerium utifrån ett förslag av sta-

Betänkande FvUB 21/2018 rd

tens tjänstemannaetiska kommitté. Genom lagförslaget fastställs en rättsgrund på lagnivå för delegationen.

Den nya paragrafen gäller inrättandet av delegationen och dess uppgifter. Vidare föreskrivs det att statsrådets allmänna sammanträde tillsätter delegationen för fyra år i sänder på framställning av finansministeriet. Bestämmelser om delegationens sammansättning och närmare bestämmelser om dess uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt övergångsbestämmelsen ska den nuvarande delegationen fortsätta till utgången av sin mandatperiod och den föreslagna lagen tillämpas på den delegationen.

Förvaltningsutskottet ser det som motiverat att delegationen inrättas och att det föreskrivs om den på lagnivå. Enligt propositionen har tyngdpunkten för etikarbetet i Finland och internationellt allt mer övergått från följder i efterhand mot förebyggande och styrande åtgärder. Syftet med förslaget är att stärka värdegrunden för tjänstemännens verksamhet och en i grunden enhetlig verksamhetskultur. Utskottet anser att en utvärdering och utmejsling av värdena och principerna också kan komplettera de lagfästa garantierna för god förvaltning.

Delegationens uppgift är att behandla ärenden som gäller tjänstemannaetik och att på begäran av statliga ämbetsverk yttra sig i tjänstemannaetiska frågor. När man talar om tjänstemannaetik avser man tjänstemännens och myndigheternas värderingar och principer. Tjänstemannaetiken är inte reglerad med rättsnormer, och det är svårt att reglera dess innehåll på juridisk väg. I statstjänstemannalagen finns likväl ett flertal bestämmelser som uttrycker viktiga tjänstemannaetiska principer.

Enligt propositionsmotiven främjar den tjänstemannaetiska delegationens rekommendationer och yttranden en hög tjänstemannaetisk nivå genom att uppmuntra människor att agera rätt i etiskt problematiska situationer. Delegationens verksamhet har dessutom som syfte att främja en allt bättre hantering av tjänstemannaetiska frågor. Utskottet anser att de föreslagna uppgifterna behövs. Den öppna definitionen av uppgifterna ger delegationen en aktiv roll när det gäller att avgränsa och främja tjänstemannaetiken.

Delegationens yttranden och rekommendationer är till sin natur rådgivande, och de är inte juridiskt bindande. Det är i delegationens arbete väsentligt att identifiera skillnaden mellan juridiska och etiska frågor. Delegationen har nämligen inte behörighet att bedöma juridiska ärenden, utan den ska fokusera enbart på etiska aspekter. Den ska inte heller avgöra tvister eller klagomål.

Utöver de lagfästa uppgifterna kan delegationen på eget initiativ ta upp andra problematiska ärenden i anknytning till tjänstemannaetiken. Avsikten är enligt propositionsmotiven att delegationen på allmän nivå också ska kunna ta ställning till hur 44 a § i statstjänstemannalagen tillämpas inom statsförvaltningen och uppmuntra ämbetsverken att ingå ett karensavtal när förutsättningarna för ett sådant är uppfyllda. För tydlighetens skull konstaterar förvaltningsutskottet att delegationen inte heller i det sammanhanget har behörighet att göra en juridisk bedömning.

Enligt propositionsmotiven ska den tjänstemannaetiska delegationen vara oberoende av utomstående aktörer och även av finansministeriet. Det betyder enligt motiven i synnerhet att delegationen när den behandlar ärenden och fattar beslut inte på något sätt är bunden till finansministeriets

Betänkande FvUB 21/2018 rd

åsiikt. Förvaltningsutskottet anser inte minst med hänsyn till syftet med lagförslaget att denna omständighet inte bör anges enbart i motiven. Det föreslår därför att det till 68 § 1 mom. fogas ett uttryckligt omnämnande av att delegationen är oberoende i sin verksamhet.

I motiveringen redogörs det för delegationens sammansättning. Genom dess sammansättning har man under båda hittillsvarande mandatperioder försökt säkerställa att medlemmarna har en mångsidig och bred uppfattning om tjänstemannaetiken. Delegationens medlemmar företräder olika områden i samhället. Utskottet inskräper att dessa principer är viktiga också i fortsättningen. Utskottet noterar likväl att delegationen inte har haft någon representant för de statsanställda. Förvaltningsutskottet ser det som nödvändigt att delegationen har en medlem som utnämns på förslag av de huvudsakliga avtalsorganisationerna.

Sammantaget tillstyrker förvaltningsutskottet lagförslaget i enlighet med detta betänkande.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 149/2018 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av statstjänstemannalagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till statstjänstemannalagen (750/1994) en ny 68 §, i stället för den 68 § som upphävts genom lag 985/2006, som följer:

68 §

I samband med finansministeriet finns statens tjänstemannaetiska delegation, vars uppgift är att behandla ärenden som gäller tjänstemannaetik och på begäran av statens ämbetsverk yttra sig i tjänstemannaetiska frågor. **Delegationen ska vara oberoende i sin verksamhet.** Statsrådet tillsätter på framställning av finansministeriet delegationen för fyra år i sänder.

Bestämmelser om delegationens sammansättning och närmare bestämmelser om dess uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Betänkande FvUB 21/2018 rd

Den vid ikraftträdandet av lagen tillsatta statens tjänstemannaetiska delegation fortsätter till utgången av sin mandatperiod. På delegationen tillämpas denna lag.

Helsingfors 14.12.2018

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Juho Eerola saf
vice ordförande Timo V. Korhonen cent
medlem Anders Adlercreutz sv
medlem Pertti Hakanen cent
medlem Mika Kari sd
medlem Kari Kulmala blå
medlem Sirpa Paatero sd
medlem Olli-Poika Parviainen gröna
medlem Juha Pylväs cent
medlem Veera Ruoho saml
medlem Joonas Räsänen sd
medlem Vesa-Matti Saarakkala blå
medlem Matti Semi vänst
medlem Mari-Leena Talvitie saml.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.